

Posudek bakalářské práce FHS UK „Psychologické nástroje a jejich úloha v procesu adaptace kulturně odlišného jedince“

Autor práce: Matěj Beneš

Zpracovala vedoucí práce: PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.

Bakalářská práce Matěje Beneše se věnuje tématu z oblasti kulturní či socio-kulturně zaměřené psychologie. Název práce slibuje užitím pojmu psychologické nástroje a adaptace studium procesu adaptace pohledem sociokulturních, nevygotskiánských teorií v psychologii. Jde o práci rešeršní, přehledovou, vystavěnou s oporami v odborné literatuře.

Jakkoliv je název práce slibný, samotný obsah práce je poněkud zvláštní, obtížně uchopitelný. Působí neuspořádaně a epizodicky, jako až téměř násilným způsobem uspořádané úseky, pro jejichž propojení chybí čtenáři návod. Práce obsahuje řadu formálních nesrovnalostí, které zaznamená čtenář hned na prvních stranách textu: Obsah se jmenuje Osnova, neobsahuje ale v textu obsažený Úvod; seznam použité literatury není označen, citační práce v textu není vedena jednotným způsobem, formátován textu je nejednotné a nepropracované...

Z hlediska obsahu je práce obtížně uchopitelná a prakticky nesrozumitelná. V Úvodu formulovaný cíl práce působí trochu „banálně“ nebo jako jsoucí v rozporu s názvem práce a celou sociokulturní tradicí výzkumu vývoje psychických funkcí v kroslingvistické perspektivě („...zda psychologické nástroje opravdu sehrávají zásadní roli v procesu adaptace“ (str. 2)). Základní otázky pro zpracování textu uvedené také na str. 2 mají velmi problematické znění, pokud mají sloužit realizaci přehledové rešeršní práce. Jako by obě zpochybňovaly obsah práce hned na samém začátku. Pokud se ptáme „...*Jak velký význam mají psychologické nástroje v procesu adaptace?*“, může vůbec rešeršní práce nabídnout odpověď? Pokud se autor ptá „...*jak lze jedinci tyto psychologické nástroje poskytnout?*“, má vůbec šanci podat v rámci bakalářské práce jinou než „nahodilou“ odpověď? V úvodu textu určitě chybí vysvětlení myšlenkové práce autora, které by nejen upřesnilo proč si autor klade otázky, které si klade a způsobem, jakým si je klade, ale i by zároveň dalo čtenáři šanci pochopit následující text, jeho strukturu i obsah. Cíl práce i samotné otázky k výzkumu jsou možná zvoleny ne úplně šťastně, ptají se příliš konkrétně na to, aby mohly nést nějakou problematizaci- tak vhodnou pro komparativně vystavěné teoretické práce. Nešťastně zvolené jsou i pro přehledovou práci, tam se zase ptají příliš obecně. Autor pak opravdu asi jen může slíbit, že bude „... *zkoumat roli psychologického nástroje procesu adaptace...*“ (str. 2), ale nemůže nabídnout k tomuto výzkumu strukturovaný postup, metodu, myšlenkovou práci.

Samotný text práce působí jako základní teze, výpisky, které se místy i hodně tematicky rozbíhají (Piaget např.), ale ke kterým už nebyla provedena další myšlenková práce. Myšlenková práce, která by pomohla objasnit souvislosti a význam prezentovaných tezí, ukazovala, že autor s porozuměním zachází se studovanou literaturou a dokáže sestavit v textu koherentní strukturu. I jazyk práce je často matoucí, např. se v textu objevují odkazy na „teorii“ neurčitého druhu –viz. str. 9, třetí řádek dole „...*vztaženy k samotné teorii...*“ str. 14 dole, „...*obohatit teorie o faktor... teorie ZZU...*“. Extrémní podobu epizodičnosti má v textu práce pojem zkušenosti zprostředkovaného učení, který se nějak objeví (dokonce jako zkratka ZZU!) hned v první kapitole práce, dále je prezentován jako pojem, paradigma... následně jako teorie, posléze jako mechanismus kognitivní modifikovatelnosti a nakonec jako základní předpoklad schopnosti používat psychologické nástroje.

Pravděpodobně nejen z výše konkrétně pojmenovaných důvodů dospívá autor v textu k problematickým závěrům, jako například „... *základním předpokladem pro schopnost používat psychologické nástroje je zkušenost zprostředkovaného učení ...* (str. 47; čímž autor v podstatě popírá

základní teze Vygotského sociokulturní teorie vývoje poznávacích funkcí). Pokud bych ale uvažovala ve vztahu k základním otázkám vytyčeným v úvodu textu práce, pak musím konstatovat, že na první otázku odpovídá tak, že „*psychologické nástroje sehrávají opravdu zásadní roli*“ (str. 47), na druhou otázku (Jak lze jedinci psychologické nástroje poskytnout?) odpovídá tak, že „... *změna probíhá prostřednictvím programu kognitivní intervence. Jako program kognitivní intervence bylo představeno Feuersteinovo instrumentální obohacení ...*“ (str. 48). V příslušné kapitole v textu – 3.3.- ale program Instrumentální obohacování není představen (str. 19-20), autor program velmi nepřesně popisuje a dle mého názoru zavádějícím a problematickým způsobem zaměňuje pojem psychologický nástroj s označením pracovních sešitů v programu Instrumentální obohacování, tzv. instrumentů.

V celkovém hodnocení konstatuji, že předkládaná práce má jako celek velmi nízkou kvalitu a to z hlediska formálních i obsahových aspektů. Z hlediska obsahového se dokonce objevují nepřesnosti a zavádějící prezentace či dokonce dezinformace. I přesto doporučuji práci Matěje Beneše k obhajobě. Žádám jej ale o pečlivou přípravu, která by umožnila v rámci obhajoby prokázat, že studované problematice rozumí, tedy: 1. pojmenovat a osvětlit souvislosti jednotlivých dílčích témat prezentovaných v textu práce; 2. vystavět a prezentovat ucelený a v rámci sociokulturní tradice výzkumu v psychologii srozumitelný pohled na roli psychologického nástroje v procesu adaptace kulturně odlišného jedince.

Gabriela Seidlová Málková

29. 1. 2017